Vrublevskio biblioteka

Krynica

ŠALTINIS

VILNIA, 5 ŚNIEŽNIA 1939 HODU.
№ 6 (703). Hod vydańnia XXI.

BIEŁARUSKAJA NARODNAJA HAZETA
Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

Cana numaru 10 cent. Padpiska na hod—5 lit., na paŭhoda 3 lity. Da kanca 1939 h. — 0.75
Adras red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.

Vialikaja pramova Prezydenta Respubliki

Jak užo paviedamlałasia, 29. XI.39 Prezydent Respubliki Antanas Smetona skazaŭ vialikuju pramovu na temy sučasnaha žyćcia. Raźmier našaj hazety nie pazvalaje padać hetaj pramovy ŭ całaści: padajom jaje ŭ abšyrnym skaročańni. — **red.**

—Pavažany Staršynia Sojmu! Pavažanyja Siabry Sojmu! Vilnia z nami, a my z Vilniaj. Zdabyli my jaje šlacham mirnym, pa parazumleńni z Savieckim Sajuzam. Značeńnie dla Litvy hetaje padziei, jak prypaminajem sabie, Urad acaniŭ, presa abhavaryła i vyjaśniena było ŭ Sojmie. Sam dahavor byŭ dvustaronna naležna zaćvierdžany. Adnosiny pamiž abiedźviuma dziaržavami, jakija praz uvieś čas byli pryjaznyja, stalisia jašče ciaśniejšyja. Metaj ciaśniejšaj pryjaźni, jak viedajem, jość peŭniejšaje zabiaśpiečańnie niezaležnaści. Vymahaje heta, kab abiedźvie starony trymalisia dahavoru.

Litva šanavała ŭsie mižnarodnyja dahavory. Sumlenna budzie jana šanavać i hety, — jak zabaviazałasia.

Našyja słovy zasłuhoŭvajuć na davier. Dakazali my heta ŭ adnosinach z usimi krajami.

Pa raspačaćci novaj ery niezaležnaha žyćcia, jakoje ŭ vialikaj stupieni roźnicca ad času ŭžo prajšoŭšaha, musim jašče z bolšaj uvahaj pracavać, nie ahladajučysia na toje, chto i što nam skaža,—advažna, peŭna pieramahajučy ŭsie pieraškody, jak heta vypadaje niezaležnamu narodu.

Pa zdabyćci Vilni ŭsio našaje hramadzianstva ciešyłasia, i taki prajaŭ jahonych pačućciaŭ zusim zrazumieły; sumavała jano pa stalicy Hiedymina i voś — jana vierniena.

Adnak, pa peryjadzie radaści, hetaje samaje hramadzianstva musić zastanavicca nad svaimi abaviazkami, — bo-ž jany vielmi važnyja.

Vilnia, jakaja praz daŭžejšy čas była pad čužoj uładaj, stałasia inšaj, čym bolšaść sabie pradstaŭlała. Dałučanaja da Polšču, addaliłasia ad Kaunasu. Žyćcio Vilni kiravanaje było inačaj, čym žyćcio Niezaležnaj Litvy,—roznymi sposabami było jano nahinanaje, kab zusim ad nas addalicca.

Zadańniem siańniašniaj chviliny jość zaščapić Vilniu nanava, kab zrasłasia z całym, zdarovym arhanizmam Litvy.

Tak, ci jnakš, daŭhaviečnaja minuŭščyna Litvy pakinuła roznakalornyja ślady,—pobač Lićvinoŭ znajšłosia vielmi mnoha čužoha elementu, inšaha pachodžańnia, ludziej inšaj kultury.

Usie hetyja raźbiežnaści treba budzie złučyć u harmonijnuju jednaść.

Našaja dziaržava, dajučy Vilencam roŭnyja pravy, čakaje ad Lićvinoŭ sardečnaści, ad usich inšych — lojalnaści,—budzie jana ŭ mieru mahčymaści zaspakojvać patreby žycharaŭ Vilni, budzie šanavać kulturnyja asablivaści, — u takoj stupieni, jak praduhledžana asnaŭnymi zakonami. Adnak, budzie pamiatać, što Vilnia — heta stalica Litvy, i što mienšaść musić datasavacca da bolšaści, da ŭsiaho litoŭskaha narodu.

Uzajemnyja adnosiny najlepš vyraŭniaje mierka spraviadlivaści. Jana skasuje taksama ŭsie raźbiežnaści. Astajecca nam joju kiravacca...

Vilenski Kraj byŭ inačaj kiravany, astaŭsia zzadu ŭ svaim raźvićci, — apuščany, narušany vajnoj, i jašče doŭha budzie vymahać usiakaj pomačy, pakul nie asiahnie roŭnia inšych vokruhaŭ Litvy...

Adnak-ža, niezabyvajmasia i ab druhoj našaj stalicy — Kaŭnasie, — jana chavała i uzhadoŭvała maładuju i adrodžanuju Litvu. —

Dalej, havoračy ab tym, jak ciažka adbivajecca na žyćci Litvy sučasnaja vajna, Prezydent zaznačyŭ, što ŭsio korčycca, sioleta nia možna ŭžo žyć tak, jak žyli letaś; tamu mienš pilnyja zadańni treba adkładać na dalej. Dachody skarbu ŭ najlepšym vypadku astalisia tyja samyja, a vydatki zbolšylisia. Kraj ciažka adčuŭ stratu Kłajpedy. Prad nami vialikija vydatki na ziamielnuju reformu, komasacyju i melioracyju Vilenščyny. Patrebny novyja šosy, čyhunki, masty, budynki. A što kaštuje ŭtrymańnie internavanych i ŭciekačoŭ z Polščy, lik jakich siahaje dziesiatkaŭ tysiač čałaviek?! I mima ŭsiaho hetaha nia možna padać ducham. Dasiul ucaleŭšaja ad vajny Litva, choć i zmušana pracavać ciažka, to adnak čujecca ščaśliviejšaj, čym dziaržavy ŭ vajnu ŭciahnienyja.

Dzie-ž šukać krynicaŭ dachodu? U pracy! Hetulki budziem mieć, kolki zapracujem. Pracaj dajšła Litva da niezaležnaści, pracaj pavinna hetu niezaležnaść utrymać. Abaviazvaje heta ŭrad i kožnaha hramadzianina kraju, jak u vioscy, tak i ŭ horadzie. Pracavać musiać usie, pracavać nia z prymusu, ale z lubaściu i achvotaj. Tut znachodzicca žarało dachodu i sposab na złosnuju prapahandu proci isnujučaha pravaparadku.

Najbolšym našym zadańniem jość utrymańnie Litvy jak niezaležnaj, suverennaj dziaržavy i hetamu zadańniu pavinny być padparadkavany ŭsie inšyja.

Choć nia bačym vajny, adnak jaje adčuvajem. U takoj sytuacyi musim usiudy być aščadnymi, aściarožnymi, vytryvałymi, pracavitymi i ŭmierkavanymi ŭ svaich vymahańniach adnosna dziaržavy. Dziela hetaha patrebny ŭ dziaržavie ład i paradak; škodnyja i niebiaśpiečnyja ŭsie tyja ludzi, što iz złoj volaj vyłaŭlivajuć viedamaści ab našych słabiejšych staronach i danosiać našym voraham. Tamu budźma abiarežny ŭ hutarcy i trymajmasia družna adzin druhoha. Sapraŭdnaje abjednańnie heta nia złučeńnie hrupaŭ, ale dobraja vola i supolnaja praca ludziej usich kirunkaŭ. Treba šukać taho, što nas złučaje i ścierahčysia taho, što dziele. Hetak u žyćci pryvatnym, i tym bolš — u hramadzkim i dziaržaŭnym.

Asablivuju ŭvahu adyhryvaje tut naša presa, pišačy ŭ dobraj voli ab tym, što jość karysnym i ŭstrymlivajučysia tam, dzie pisańnie mahło-b być škodnym. Ad presy ŭ vialikaj miery zaleža sprava koncentracyi narodu ŭ adnu hrupu, a tak-ža vyklikańnie ŭ im nastrojaŭ.

Pramovu svaju Prezydent A. Smetona zakončyŭ słavami:

My nie vajujem, ale vajna abchaplaje i nas. U hetym vypadku ŭva ŭsich halinach patrebna amal vajennaja dyscyplina i poŭnaja pasłuchmianaść.

Vierma ŭ dobruju volu ŭsich i ŭ abjednańnie narodu, jakoje z jaje vypłyvaje.

U FINLANDYI ŬŽO BJUCCA — BIEZ VAJNY VAJNA

Choć i nia było farmalnaha abvieščańnia vajny, to adnak užo ŭ čaćvier 30.XI na ranicy savieckija zbrojnyja siły jak suchaputnyja, tak morskija i pavietranyja pačali nastupleńnie na Finlandyju. Nastup hety tymčasam Finny strymali, a miascami, napr. z vokruhu Petsamo, navat vycisnuli savieckaje vojska nazad. Naahuł Finny trymajucca byccam mocna, choć užo majuć suproć siabie bolš 15 dyvizij savieckaha vojska. Šmat finskich haradoŭ zbambardavana savieckimi aeraplanami i vajennymi karablami.

Abaronaj Finskaj kiruje 72 hadovy maršał Mannerheim, imiem jakoha nazvana całaja abaronnaja linija, katoraja dahetul jašče ŭ nivodnym miescy byccam nie paddałasia. Z fartoŭ hetaj linii Finny miž inš. raźbili kala 10 savieckich tankaŭ, 19 samalotaŭ i zatapili adzin z troch karabloŭ, jakija padpłyvali pad stalicu Finlandyi Helsinki i pad inšyja prybiarežnyja harady. Abaronu kraju Finny raskładajuć na daŭžejšy čas i ŭžo evakuujuć svaju stalicu Helsinki. Novy-ž urad V. Tanner'a nakazaŭ svajmu pradstaŭniku ŭ Ženevie zrabić adpaviednyja kroki ŭ Lizie Narodaŭ.

Z druhoha-ž boku ŭtvaryŭsia h. zv. demakratyčny ŭrad Finlandyi Terioki'ha, jaki ŭžo padpisaŭ z Savietami ŭmovu ab uzajemnaj pomačy na 25 hadoŭ, zhadžajučysia na ŭsie vymohi Savietaŭ. Pavodle hetaj umovy Finny atrymoŭvujuć u Karelii novyja abšary ŭ 70.000 kv. klm., a z svajho boku adstupajuć SSSR inšyja abšary na pabudavańnie vajennych bazaŭ.

BIBLJOTEKA w Wilnie

AB VILENSKIM UNIVERSYTECIE

Apošnim časam niamała našumieła i šumić dalej kala vilenskaha universytetu Ściapana Batury. Usio heta — ŭ suviazi z novaj u krai litoŭskaj uładaj i z novymi ŭ universytecie paradkami. Šum heny prad usim paŭstaŭ i tryvaje dalej u vilenskim p o l s k i m hramadzianstvie, jakoje universytet heny ŭvažaje svaim polskim falvarkam i dasiulešni jahony stan liča narmalnym i dobrym, i nijakich źmien i reformaŭ nie dapuskaje.

Palaki ŭvažajuć, što universytet hety sapraŭdy adkazvaŭ vysokim svaim zadańniam, byŭ asiarodkam polskaj kultury i takim pavinien astacca, što Vilnia i kraj vyklučna polskija, što ahramadnaja bolšašć studentaŭ zvyčajna ŭ im była polskaja, što jon dalej raźvivaje tyja ideały i dumki, jakimi žyli i jakija raźvivali filomaty i filarety.

Hetkija bolš-mienš polskija tezy ŭ spravie vilenskaha universytetu jak-raz i pakazvajuć na toje, što ich aŭtary mylajucca i što ŭ vilenskim universytecie patrebnaja samaja karannaja reforma. Viedama tolki, što ŭniversytet Ściapana Batury isnuje tolki da 15 śniežnia, a paśla, jak dahadvajucca, budzie nazyvacca zvyčajna vilenskim universytetam. Dahadvajucca tak-ža, što ŭ hetak zreformavanym vil. universytecie buduć tolki tyja fakultety, jakich niama ŭ universytecie kaŭnasaŭskim — i naadvarot.

Dahetul vilenski universytet słužyŭ badaj vyklučna polskim p a l i t y č n y m intaresam. Apošnim časam było ŭžo dajšoŭšy da taho, što biełaruskim studentam rektarat nie davaŭ dazvołu na takija kulturnyja imprezy, jak kancerty. Praŭda, hetaha ad rektaratu vymahała palicyja, ale zaznačajem, što ni adzin z rektaraŭ praciŭ hetaha publična nie pratestavaŭ. Dalej, niapraŭda, što ŭ krai našym maje być polskaja bolšašć. Henaja bolšašć štučna i hvałtam zroblena i nia maje pad saboj nijakich hłybiejšych asnoŭ. Bolšašć tut litoŭska-biełaruskaja. Bolšašć-ža polskaja ŭ universytecie zvyčajna składałasia z Palakoŭ ni atutejšych, a pryviezienych. A filamaty i filarety susim nia byli źviarynymi nacyjanalistymi, jakimi badaj u bolšaści źjaŭlajecca polskaja akademickaja moładź. Filamaty i filarety, jak viedajem, lubili i daśledžvali historyju i zabytki našaha kraju, a tak-ža jazyk i kulturu biełaruskaha i litoŭskaha narodaŭ.

Ab krykach u vilenskim universytecie Palakoŭ - nacyjanalistaŭ, što universytet hety takim, jak jość, pavinien i astacca, bo jon źjaŭlajecca aporaj polskaści ŭ Vilenščynie, jak časci Rečypaspalitaj Polskaj, — havaryć nia prychodzicca. Hetak ćvierdzić mohuć tolki nierazvažnyja i niahłybokija hałovy.

Ahułam tolki treba śćvierdzić, što sanacyja i reforma vilenskaha universytetu pavinna adbycca samym hruntoŭnym sposabam, kab praca jaho słužyła praŭdzie, navucy, kultury našaha kraju i jaho narodaŭ.

A. S—ki

Biełaruskamu sialanstvu — biełaruskaja škoła

U Vilenskim kraju, jak viedama, adbyvajecca ciapier rearhanizacyja školnictva. Sens hetaje rearhanizacyi, pavodle zajavaŭ aficyjalnych pradstaŭnikoŭ školnych uładaŭ, u tym, kab spravu aśviety pastavić na narmalny šlach, h. zn., kab kožnaje dzicia mahło zdabyvać pačatkavuju aśvietu ŭ svajej rodnaj movie, a nia tak, jak było pry polskaj uładzie, što dzieci Lićvinoŭ i Biełarusaŭ, napierakor usiakim kulturnym, metadyčnym i pedahohičnym vymahańniam, mahli vučycca tolki papolsku. U suviazi z hetym paŭstała pytańnie: dzie i jakija majuć być škoły?— Raźviazać hetaje pytańnie tak, kab usich zadavolić, biazumoŭna, ciažka. Pierad usim niama naležna praviedzienaha śpisu nasielnictva (polskija śpisy absalutna nie adkazvajuć sapraŭdnaści), pavodle jakoha možna było b zakładać adpaviednyja škoły. U dabavak Palaki i polskija vučyciali, u rukach katorych byli ŭsie škoły, kryčać i ahitujuć, što ich tut usiudy šmat, choć viedama, što na vioscy, aprača pryjezdnaje polskaje palicyi, ksiandzoŭ i vučycialoŭ, sapraŭdnych Palakoŭ nia było i pry polskaj uładzie, a tymbolš siańnia. — Voś-ža litoŭskija ŭłady na samym pačatku rearhanizacyi školnictva naznačyli kiraŭnikami ŭva ŭsie škoły vučycialoŭ Lićvinoŭ i im. jak kazaŭ inspektar pačatkavych škoł, daručana **daśledzić, dzie i jakaja patrebnaja škoła.**

Prahrama navučańnia budzie datasavana da prahramy litoŭskaha školnictva. U škołach nialitoŭskich, h. zn. u škołach biełaruskich i polskich, budzie, jak abaviazkavy pradmiet, litoŭski jazyk.

Ale prahrama navučańnia mienš nas cikavić, bo ahulnaja ŭvaha biełaruskaha hramadzianstva źviernuta na sposaby i pryncypy, jakimi buduć kiravacca litoŭskija ŭłady i ŭ jakoj miery buduć uziatyja pad uvahu aśvietnyja i kulturnyja patreby biełaruskaha nasielnictva. Bo treba skazać, što pry patrebie znańnia litoŭskaha jazyka biełaruskaja škoła siarod biełaruskaha viaskovaha nasielnictva jość nieabchodnaj. Niemahčyma, prosta, pradstavić sabie navučańnia biełaruskaje moładzi litoŭskaha jazyka pry pamačy jazyka polskaha, jakoha heta moładź taksama nia znaje. Kali-b tak stałasia, dyk heta byli-b viaršyny nienarmalnaściaŭ, niedarečnaściaŭ i z aśvietaj siarod biełaruskaha sialanstva było-b jašče horš, jak było dasiul. Pry tym polonizacyja Biełarusaŭ dalej pradaŭžałasia-b. Vierym adnak, što idzie da lepšaha, a nie da horšaha.

Kab-ža jšło ŭsio zhodna i dobra, kab naznačanyja kiraŭniki školaŭ — Lićviny mahli chutka, biaz nijakich nieparazumieńniaŭ, vykanać svajo tak važnaje zadańnie, treba, kab biel. sialanie prychodzili da ich i vyjaŭlali svaje žadańni mieć biełaruskuju škołu. Kali-ž dzie sialanie nia zmohuć hetaha vyjavić, niachaj heta robiać biel. intelihienty, niachaj pradstaviać naležna dasiulešnaje pałažeńnie i niachaj źviernuć uvahu kiraŭnikoŭ školaŭ na **jazyk**, jakim karystajucca sialanie **ŭ siabie ŭ chacie.**

Kožny biełaruski sielanin pavinien viedać ab abaviazku i patrebie znańnia litoŭskaha dziaržaŭnaha jazyka, i adnačasna pamiatavać, što dasiul siarod taje biel. moładzi, katoraja **vučyłasia ŭ polskich škołach, pašyrałasia** pavarotnaja chvala analfabetyzmu,—što biełaruskaje sialanskaje dzicia ŭ polskaj **pačatkavaj škole navučyłasia, dyk** nadta chutka paśla i zabyvałasia. **Hetak było dahetul, hetak budzie i dalej, kali biełaruskaja moładź zmušana budzie vučycca ŭ polskich škołach pad apiekaj polskich vučycialoŭ. Ciapier biełaruskaje sialanskaje dzicia paśla navuki ŭ polskaj pačatkavaj škole zaraz-ža zabudziecca i polskaha i litoŭskaha jazyka, i polskaje i litoŭskaje hramaty i astaniecca analfabetam, bo jano nie patrapić adrazu dobra paznać dvuch nieznanych jamu jazykoŭ. Naležnuju-ž aśvietu i znajomstva z litoŭskim jazykom, z hramataj moža dać biełaruskaj moładzi tolki biełaruskaja škoła,** bo jana i **tolki jana biełaruskamu dziciaci jość najbolš blizkaj i zrazumiełaj!**

J. N.

Prahramnaja pramova premjera Merkysa

U sieradu 6-ha h. m. adbudziecca pasiedžańnie Sojmu, na jakim premjer Merkys padaść prahramu uradu.

Prosiać viarnuć archiŭ

Urad Litoŭskaha T-va dziela paznańnia kultury narodaŭ SSSR u Kaŭnasie niadaŭna advie- daŭ savieckaha pasła i ŭručyŭ jamu memorjał, u jakim prosić viarnuć archiŭ i knihi, vyviezienyja z biblijateki im. Vrubleŭskich u Vilni.

Z maich uspaminaŭ

(Z Varšavy ŭ Vilniu)

Varšava. Zdajecca heta było ŭčora. Pieknyja dni tkali krosny „babskaha leta." Bielański les zichacieŭ šyrokaj gamaj krasak ad blednych seladynaŭ až da jarkich rubinaŭ. Z pravincyi ŭ miesta płyli ciažkija ciahniki abładavanyja pładami uradžajnaha leta. U voknach kramaŭ lažali čyrvonyja pamidory i sakavityja jabłyki, nabityja soncam. Sumna i manatonna kluču žuraŭloŭ i dzikich husiej lacieli ŭ vyraj. Žyćcio płyło narmalnym šlacham. I nia śniłasia mnie, što ŭžo nadychodzie kaniec majho vyhnańnia i błukańnia na „polskim Sibiry" z mocy dekretu błahoj pamiaci vajavody Ludvika Bacianskaha. Pakruciłasia kalaso historyi. „Piataje macarstva" świetu pačało raźlatacca ŭ kavałki. Užo ŭ pieršyja dni vieraśnia niemahčyma było usiedzić u Varšavie. Na vulicach miesta raśli barykady, nad miestam płyvali klučy ciažkich bombavozaŭ. Nie čakajučy kanca piacihodniaje kvarantanny na Varšaŭskim bruku, pastanaŭlaju biez dazvołu „odnośnych czynników" viarnucca na Baćkaŭščynu.

Pa roznych perypetyjach bambardavańnia i abstrełaŭ, z žyćciom u hrudziach, a z myłam i ručnikom na plačach, pirapłyŭšy raku Buh u Vyhodzie, staŭ ja mocnaj nahoj na biełaruskaj ziamli. Padniaŭ hałavu, uzdychnuŭ hłybaka, azirnuŭsia navokał, byccam bajučysia, ci chto nia bača, što ja rodnuju maci-ziamlu aśmialajusia taptać, — pajšoŭ pa vioskach, chutaroch i siołach Zach. Biełarusi, kirujučy svaje kroki da słaŭnaje Vilni. Paleskaja biełaruskaja vioska šmat maje asablivaściaŭ. Z hetych asablivaściaŭ-folklor zainteresavaŭ mianie. Pačaŭ ja zapisyvać aryhinalnyja pieśni, skazy, prykazki, byliny, abyčai, źbirać arnamenty tkackija, uzory, pajasy, ručniki, cudoŭna mastackuju ceramiku. Abčepleny ŭsim hetym, vyhladaŭ skarej na jakohaś varažbita, čymsia na padarožnika-uciekača.

U mižčasie Niemcy, prałamaŭšy front kala Biełastoka i Mastoŭ, škiravali svaje siły na Bieraście—krepaść. Ustaju ranicaj u vioscy Bildziuki—až tut usiudy poŭna Niemcaŭ. Uciakajučy ad ich — trapiŭ im u ruki. Sialanie chutka naviazvajuć kantakty z vojskam. Padychodžu da bolšaje hrupki ludziej. Pasiarod staić hitlerovic i raskazvaje dasłoŭna: „Niemcami kiruje

Da PAHONI

Z jenkaŭ, stohnu,
Žudazvonu,
Što nad krajem
Biŭ adčajem
Biŭ tryvohu
I źniamohu
U pryhonie
Z daŭnych por —
Vyryvajsia
Ty, Pahonia,
Vyryvajsia
U prastor!
Hej, ty, śmieły
Rycar bieły,
Ŭ stal zakuty,
Ŭ dalach čuty,
Ŭ bitvie hordy,
Mocny, ćviordy,
U dałoniach,
U plačach —
Raźviarnisia,
Na Pahoni,
Raźviarnisia
Im na strach.

Nad ciarpieńniem,
Nad mučeńniem,
Što hustoju
Ciemraj-mhłoju
Zaścilali
Pakryvali
Našy honi,
Naš prastor —
Padymajsia
Ty, Pahonia,
I ŭźnimajsia
Až da zor
Miečam słaŭnym
Staradaŭnym,
Kryvičanskim,
Pałačanskim,
Što tak mnohaj
Pieramohaj
Hartavany
Dla synoŭ —
Razmachnisia
Ty ŭsim stanam,
Razmachnisia,
Rycar, znoŭ.

Hej, zmaharny,
Mieč macarny,
Ty strałoju,
Ahniavoju
Bliskavicaj,
Mihavicaj
Ŭsiopalučaj,
Jak piarun, —
Apuścisia,
Mieč siakučy,
Apuścisia,
Pałasun!
Ŭdar caloŭna,
Impetoŭna,
Kab niavola
I niadola,
Żdziek-patvora,
Ślozy, hora
I mučeńnie,
Sum i žach —
Raśsiaklisia,
Jak truchleńnie
J raźniaślisia
Ŭ pył i prach.

Uład-Inicki

Sanitarnaja pomač ŭ Zachod. Biełarusi

Niadaŭna pryjechaŭšy z Zach. Biełarusi lekar raskazaŭ nam cikavyja viestki ab arhanizacyi tam sanitarnaj pomačy. Dzielimsia hetymi viestkami i z pavažanymi čytačami „Krynicy".

Savieckija ŭłady arhanizujuć u Zach. Biełarusi novyja špitali, radzilnyja chaty i ambulatoryi. **Usie chvoryja lečacca na košt dziaržavy.** Norma pracy lekara vynosić 6 hadzin, heta značа tak, jak pryniata na ŭsim śviecie. Zapłata 350 rubloŭ. Dziela taho, što za hetyja hrošy trudnavata pražyć, kožny lekar pa stachanaŭsku vykonyvaje 2 normy i biare ŭžo 700 r.; da hetaha atrymoŭvaje biazpłatnaje pamieškańnie i apał. Pry hetym udzień i ŭnočy chvory danaha rejonu moža darma paklikać lekara ŭ chatu, choć-by jon žyŭ ad lekara 10—20 i bolš klm.

Jak vidać z hetaha, kali chopić srodkaŭ na špitali i budzie davoli lekaraŭ, to nasielnictvu hetakija varunki idealnyja, ale lekaru davoli ciažkija, bo nia maje jon času na navukovuju pracu ŭ svaim fachu, ani na pryvatnaje žyćcio.

—r

Piśmo z Rymu

Vielmi Pavažany Redaktar!

Vitaju „Krynicu" i jaje supracoŭnikaŭ. Baču na jaje bačynkach toje žyćcio, katoraje prajaŭlałaś u pieradvajennaj biełaruskaj vilenskaj presie. Taja tolki roźnica, što pierš padavałasia ab žyćci Litoŭcaŭ i pisałasia ab Biełarusach zaŭsiody na vahu niaprychilnaj polskaj cenzury, ciapier heta vystupaje jaŭna, šyroka i śmieła.

Dla nas, katorych dola vykinuła daloka ad svaich staron, fakt zhodnaha sužyćcia narodaŭ litoŭskaha i biełaruskaha, što ilustruje adrodžanaja „Krynica", jość radasnym i zrazumiełym. Historyja uściaž iduču napierad i ŭ niaznanaje, usioźtaki, chacia i ŭ źmienienych abstavinach 20-ha stahodździa, paŭtarylasia.

Ščyra dziakuju za pamiać. Pierasyłaju pryvitańni i pažadańni ŭ pracy pad ściaham ahnistaj Pahoni.

28.XI.39. *Vasil Kryvičanin*

Biełaruskaje dzicia— ŭ biełaruskuju školu!

NA RARATY!

8-ha śniežnia ŭ kaściele śv. Mikałaja adbuducca

BIEŁARUSKIJA RARATY,

na jakija zaprašaje ŭsich pryjści Biełaruski Kaścielny Kamitet. Raraty adbuducca na intencyju ŭsich Biełarusaŭ Vilni. Pačatak a hadzinie 7-j z pałavinaj ranicy.

Biełaruskaja chronika

Biełaruskaja Dziaržaŭnaja Pačatkavaja škoła pry Biełaruskaj Dziaržaŭnaj Prohimnazii (vul. Dominikanskaja 3/5) užo siańnia 5.XII prystupaje da pracy. Kiraŭnictva škoły robić staranńi sarhanizavać dakarmlivańnie biednych vučniaŭ. Dalšyja zapisy dziaciej u školu pryjmajucca ŭ kancelaryi škoły štodzień ad hadz. 8 da 12 taj. Tam ža pryjmajucca zapisy kandydataŭ ŭva ŭsie klasy biełaruskaje prohimnazii.

Biezrabotnym Biełarusam da viedama. Pry sučasnaj pieratasoŭcy ŭ roznych uradavych i naahuł publičnych ustanovach pamiž zvolnienymi z pracy i niapryniatymi da jaje nanova apynulisia i mnohija Biełarusy. Usie takija asoby, choč by i byli ŭžo zarejestravanyja, u svaim ułasnym intaresie, niachaj nieadkładna asabista źviartajucca ŭ „Biełaruski Centr u Litvie" (zamiest dahetulašniaha „Biеł Nac. K-tu): Vilnia, Zavalnaja 1. Pomnić pry hetym adnak treba, što nieabchodnym varunkam pryniaćcia da pracy jość prava na litoŭskaje hramadzianstva.

U Biełaruskim Kulturna-Aśvietnym T-vie. Biełaruski Narodny Teatr pry Bieł. Kult.-Aśvietnym T-vie ŭ Kaŭnasie 25 listapada sioł. ładziŭ pradstaŭleńnie ŭ pamieškańni pažarnaj kamandy pry vul. Arešćychi Stavili dvuchaktovuju kamedyju Kudzielki „Mikitaŭ Łapać«. Publiki było poŭnaja zala.

Niedaručańnie „Krynicy". Z roznych bakoŭ dachodziać da nas čutki, što „Krynica" nie dachodzie da svaich adresataŭ. Ab kožnym takim vypadku treba biezadkładna paviedamlać administracyju, jakaja budzie staracca ŭstanavić pryčynu i niedastatki ŭ karani napravić.

Razkład jazdy ciahnikoŭ

u Vilenskim vokruzie

I. Na linii Viinia—Kaŭnas (103 klm)

a) Z Vilni ŭ Kaŭnas)*

1.	4.50 (7.12)	3.	15.27 (17.54)
2.	7.55 (9.27)	4.	21.00 (20.38)

b) Z Kaŭnas u Vilniu

1.	5.45 (7.33)	4.	15.00 (17.37)
2.	12.30 (15.08)	5.	20.38 (22.25)
3.	14.45 (17.22)		

II. Na linii Arany—Vilnia (78 klm)

a) Z Vilni ŭ Veronova

1.	8.15 (9.52)	2.	15.00 (16.42)

b) Z Veronova ŭ Vilniu

1.	5.20 (7.10)	2.	13.08 (14.44)

III. Na linii Vilnia—Šumsk (34 klm)

a) Z Vilni ŭ Šumsk

15.12 (16.32)

b) Z Šumska ŭ Vilniu

5.58 (7.15)

IV. Na linii Vilnia—Turmant(148 km)

a) Z Vilni ŭ Turmant

1.	7.50 (10.43)	2.	15.31 (18.21)

b) Z Turmantu ŭ Vilniu

1.	4.47 (7.35)	2.	13.30 (16.37)

V. Na linii Vilnia—Stasiły (40 klm)

a) Z Vilni ŭ Stasiły

15.14 (16.31)

b) Z Stasiłaŭ u Viiniu

6.10 (7.28)

VI. Na linii Vilnia—Nova-Vialejka (9 klm)

a) Z Vilni ŭ Nova-Vialejku

1.	5.30 (5.46)	4.	13.30 (13.35)
2.	6.50 (7.05)	5.	19.30 (19.46)
3.	10.00 (10.16)		

b) Z Nova-Vialejki ŭ Vilniu

1.	6.16 (6.30)	4.	14.10 (14.25)
2.	7.30 (7.47)	5.	20.25 (20.40)
3.	10.46 (11.00)		

*) Ličba ŭ dužkach aznačaje čas pryjezdu taho samaha ciahnika na stancyju jahonaha praznačeńnia. Napr. 4.50(7.12) aznačaje, što ciahnik vyjaždžaje a hadz. 4 min. 50 i pryjaždžaje na stancyju praznačeńnia a hadz. 7 min. 12.

Hitler, a Palakami Śmihły. U nas (Niemcaŭ) Hitler braŭ padatki, u vas Śmihły. U nas Hitler za hrošy rabiŭ aružža, kab stralać, a ŭ vas Śmihły za hrošy piŭ i tancavaŭ". Pry słovach „piŭ i tancavaŭ" vykonvaje adpaviednija hesty. Sialanie zrazumieŭšy hromka śmiajucca. Prypomniŭšy niamieckuju movu ŭmieśvajusia ŭ hutarku. Pavažny haspadar prosić spytacca, ci isnuje prašled Kaścioła ŭ Niamieččynie. Pytaju. Hitlerоviec adkazvaje, što ŭrad z Kaściołam, jak takim, nie zmahajecca, ale tolki vyhaniaje z Kaścioła usiakaha rodu palityku. Usie adkazvajuć: „Vot, kab hetak zrabić u našych cerkvach i kaściołach". Dalej žaŭnier raskazvaje ab cudach niamieckaje techniki. Jak prykład, pakazvaje svoj zialony mundzir, katory byccam zrobleny z dzierava. Pazvalaje datykacca. Mužčyny i niaśmieła žančyny ščupajuć. Dziviacca. Pytajuć, jak heta robicca. Zrazumieła, sposabu, jak tajnicy, nie vyjaŭlaje.

Pahutaryŭšy, idu z achviceram, jaki źjaŭlajecca studentam Hejdelberskaha universytetu, u aboz na abied. Vietliva prymajuć. Heta mianie aśmialaje. Spacyruju pa celym abozie. Pryhladajusia motoryzacyi.

Ale maja skromnaja asoba z małym chatulom niekamu nie padabałasia. Pryjšla žandarmeryja i aryštavała mianie pad zakidam špijonstva. Sprava pajšla ŭ sud. Adbyłasia ścisłaja revizija asabistaja. Sudździa kryžovymi pytańniami staraŭsia mianie zaputać i złavić. Było mnie ciopła i horača. Baraniŭsia ŭsimi jazykami, jakija viedaŭ. Pa skury chadzili muraški. Paškodziŭ mnie tut biełaruski falklor, jakim ja, pavodle Niemcaŭ, chacieŭ adviarnuć ad siabie ŭvahu žaŭnieraŭ. Sud, razhledziŭšy spravu i namachaŭšy pad nos kułakom, apraŭdaŭ mianie. Vypuskajučy mianie z abozu, prykazali prostymi darohami iści da Vilni, nie zachodzić da viosak i nia ihrać roli „vučonaha etnohrafa".

Pamima ŭsiaho, treba adnak ścvierdzić, što niamieckaje vojska pad kožnym uzhladam reprezentuje klasu pieršaradnaje jakaści.

Chutka znachodžusia ŭ Vilni. Dasiulešnija jaje ŭładary paŭciakali. Tak žyćcio nie staić. Uściaž płyvie i ŭsio lišniaje zmyvaje z paviercharni ziamli. Takija ŭžo zakony pryrody. Astajucca tolki uspaminy. Zdajecca heta było ŭčora.

Stud. A. Ćviečkoŭski

Što čuvać na froncie i ŭ palitycy

Na zachodnim froncie ŭściaž biez pieramien. Najbolšuju ŭvahu zvaročvajuć ciapier vajujučyja starony na blokady i robiać padličeńni, chto kamu bolš zrabiŭ škody. **Anhlijcy** abvieścili, što za ŭvieś čas vajny na zachodnim froncie zhinuła tolki 438 anhlickich aficeraŭ i žaŭnieraŭ. **Francuski ministr marskoha fłotu** kaža, što Niemcy pačali vajnu majučy 55 ci 50 padvodnych łodak i z hetaj kolkaści užo zatoplena 30 łodak. Toj-ža ministr kaža, što ŭ 1914 h. Niemcy mieli 150 padv. łodak i zatoplena im było ŭsiaho tolki 21 łodka. Aprača taho — kaža heny-ž ministr — skanfiskavana pryznačanych dla Niamieččyny—85,742 tonny spažyvieckich praduktaŭ i pašy, 110,653 t. roznych matarjałaŭ dla promysłu, 35,000 t. płynnaha paliva, 240 t. aružža. Prytym z liku 500 handlovych niamieckich karabloŭ zabolkavanych (uniaruchomlenych) 350. **Amerykanskaje radyjo padličaje,** što zatopleny ŭžo 43 niamieckija padvodnyja łodki, z hetaha liku 33 zatapili Anhlijcy, a 10 Francuzy. Skanfiskavana-ž tavaraŭ pryznačanych Niamieččynie, pavodle taho-ž amerykanskaha radyja, na sumu 45 miljonaŭ funtaŭ šterlinhaŭ. **Niamieckaje presavaje ahienctva DNB padaje,** što ad pačatku vajny da apošnich dzion niamieckija miny i padvodnyja łodki zatapili 162 handlovyja karabli, u hetym byli 52 karabli neŭtralnych dziaržaŭ. Ahułam-ža zatopleny 194 karabli.

Premjer Anhlii Čemberlen u svajej pramovie 26.XI zajaviŭ, što metaj ciapierašniaje vajny jość pieramahčy nieprujaciela, h. zn. Niamieččynu, i źništožyć nia tolki jaho armiju, ale j ludziej, jakija dumajuć ab napadach. Paśla-ž vajny budzie ŭviedziena ŭ žyćcio novaja ideja svabody i roŭnaści, što nia budzie vyryvańnia hraničnych słupoŭ, a ŭsie nieparazumleńni buduć vyrašacca i vyjaśniacca mirnym sposabam. — **U adkaz Čemberlenu niamiecki ministr prapahandy Gebbels** u pramovie svajej 30.XI u Bydhoščy skazaŭ, što Niamieččyny nia można zvajavać ani siłaj aružnaj, ani vajnoj haspadarčaj, ani zamaryć hoładam. Siły Niamieččyny niepieramožnyja. Niepieramožny i niamiecki duch. Siańniašniaje pałažeńnie Niamieččyny jość inšaje, jak u 1914 h. Tady prociŭ Niamieččyny išoŭ cely śviet, a ciapier tolki Francyja i Anhlija, i ciapier Niamieččyna maje zaplečča.— Adnačasna niamieckaja presa piša, što ŭ Indyi pryhataŭlajecca bunt suproć Anhlii. Indyjcy damahajucca poŭnaje niezaležnaści.

U Zł. Štatach Paŭn. Ameryki pravodzicca siarod hramadzianstva ankieta ab vajnie ŭ Eŭropie i cikava, što na pytańnie: ci chočacie, kab Zł. Štaty Paŭnč. Ameryki prystupili da vajny? — byŭ 1 pracent hałasoŭ tak, 95 prac. hałasoŭ nie i 4 prac. z niavyraznymi adkazami.

Hetak pišuć, havorać ab vajnie ŭ Zachodniaj Eŭropie, dzie, jak užo było skazana, źmienaŭ bolšych nia vidać. **Zatoje-ž źmieny pačali adbyvacca ŭ Paŭnočnaj Eŭropie, dzie pačałasia vajna miž Finlandyjaj i Savietami,** ab jakoj apošnija viestki čytačy znojduć na inšym miescy hetaha numaru „Krynicy“. Finska-savieckaja vajna Łolšaha značeńnia, zdajecca, nia budzie mieć. Ale zhadvać nia budziem. Adciemim tolki jašče try cikavyja viestki, a imienna: pavodle hazety „Berlingske Tidende“ Mołataŭ byccam zajaviŭ, što **chutka majuć nastupić vielmi važnyja padziei ŭ paŭdzionna-uschodniaj Eŭropie,** dzie SSSR budzie musić baranić svaich intaresaŭ na Čornym Mory i dziela taho starajecca jak najchutčej zaŭładać pałažeńniem u Finskim zalivie. Z Bratysłavy-ž (Słavaččyna) padajuć hazety viestku, što **na hranicy Karpackaje Ukrainy, a značа niedaloka Rumynii, zaŭvažvajecca kancentracyja niamieckaha vojska.** Pryznačeńnie hetaha vojska niaviedamaje. — U hetym-ža časie ŭ presie pajavilisia viestki, što **Rumynija vyjaŭlaje sympatyi da Anhlii,** jakaja starajecca kankuravać z Niamieččynaj, zakuplajučy ŭ Rumynii naftu i zbožža. Premjer adnak rumynskaha ŭradu Tatoresku zajaviŭ nadoviačy, što Rumynija ŭ sučasnaj vajnie i dalej budzie neŭtralnaj. *jn.*

VOKAM PA ŚVIECIE

Švecyja mabilizuje armiju. Vajna Finlandyi z Savietami vyklikała vialiki niepakoj uva ŭsim śviecie. Asabliva zaniepakojeny jeju biespasrednyja susiedki Finlandyi—Švecyja i Narvehija. Švecyja apošnimi dniami abvieściła ŭ siabie mabilizacyju rezervistaŭ, kab hetkim čynam uzmocnić abaronu kraju.

Čechi mabilizujucca. Były prezydent Čechasłavakii Beneš abvieściŭ dekret ab mabilizacyi českich hramadzian zahranicaj. Zmabilizavanyja Čechi majuć vajavać pobač vojskaŭ zapryjaźnienych dziaržaŭ.

Ab supracoŭnictvie Japonii, Niamieččyny, Italii i SSSR mieŭ odčyt u adnym z haradoŭ Japonii b. japonski pasoł u Rymie.

Treci vajskovy pryzyŭ u Anhlii. Anhlicki karol abvieściŭ užo treci pryzyŭ u vojska. Hetym razam pryzyvajucca na vajskovuju słužbu mužčyny 22 hadoŭ.

Vodhuki padziejaŭ u Finlandyi ŭ Amerycy. Amerykanski prezydent Roosevelt nadoviačy míž inšym zajaviŭ, što vajennyja padziei ŭ Finlandyi ŭstrasanuli hramadzianstva i ŭrad Złučanych Statаŭ. Prezydent vyjaviŭ sympatyi amerykanskaha uradu i hramadzianstva dla Finlandyi.

U suviazi z hetymi padziejami, amerykanskaja presa vostra vystupaje suproć SSSR i vyražaje spadziavańnie, što amerykanski ŭrad vykažycca ŭ spravie padziejaŭ u Finlandyi, a tak-ža navat dapuščaje mahčymaść poŭnaha spynieńnia dyplomatyčnych adnosinaŭ pamiž Savietami i Złučanymi Štatami.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

—Užo ad 4 hadz. ranicy dazvoleny ruch na vulicach m. Vilni. Viačerniaja hadzina (9-ja) ŭstrymańnia ruchu na vulicach tymčasam jašče nie pradoŭžana.

— **Paštovaja zahraničnaja taryfa.** Pošty ŭ Vilni i vokruzie naładžany. Pryjmajuć jany piśmy ŭva ŭsie krai. Na zahraničnaje piśmo treba nakleić paštovy značok za **60 centaŭ,** za vyniatkam piśmaŭ u Łatviju, Estoniju i Švecyju. U hetyja dziaržavy vysyłka piśma kaštuje stolki, kolki i ŭ nutranym abarocie, značа 30 centaŭ.

—**Zamiest Fondu Pracy — Birža Pracy.** Dasiulešni Fond Pracy ŭ Vilni zrearhanizavany i dapasavany da litoŭskich zakonaŭ i nazyvajecca Biržaj Pracy.

—**Z nieŭradžajnaj ziamli na ŭradžajnuju.** Urad kamisara ziemlarobstva ŭ Vilni abdumaŭ prajekt pierasialeńnia ziemlarobaŭ z nieŭradžajnaj ziamli na uradžajnuju. Na niaŭžytkovych nivach byŭ-by pasadžany les. Takoje pierasialeńnie adbyvałasia-b na padstavie zhody samych ziemlarobaŭ.

—**Aryšty za suproćžydoŭskija zaburenni.** Nadoviačy adbylisia aryšty mnohich asob abvinavačanych za suproćžydoŭskija vystupleńni ŭ Vilni, Landvarovie i Niemančynie. U niekatorych aryštavanych palicyja adabrała zrabavanyja ŭ Žydoŭ rečy.

— **Novyja mastavyja.** Mahistrat m. Vilni maje namier u 1940 hodzie ŭłažyć novyja mastavyja na 100 vulicach.

— **Ahranomy, veterynary i felčary.** Chutka ŭ Vilenski kraj maje być naznačana 20 rejanovych ahranomaŭ, 23 inšych specyjalistaŭ u sialanskaj haspadarcy, 14 veterynaraŭ i 5 felčaraŭ veterynaraŭ.

UVAHA! UVAHA!

Užo chutka vyjdzie z druku i budzie ŭ pradažy

БЕЛАРУСКІ АДРЫЎНЫ КАЛЕНДАР на 1940 Г.

Zakazy na biełaruskija kalendary užo pryjmajuć: Biełaruskaja Kniharnia „PAHONIA“, Vilnia, Zavalnaja 1 i Biel. Kniharnia St. Stankieviča, Astrabramskaja 2.

LIETŪKIS — Addzieł u Vilni

ŭ svaich składach u Vilni, vul. Słavackaha 27, tel. 756

KUPLAJE adbornaje zboža: pšanicu, žyta, jačmień i avios. Płacić ceny ŭstanoŭlenyja dziaržavaj. Aprača zboža kuplaje: kaniušynu—čyrvonuju, švedzkuju i biełuju, cimafiejku, azimuju viku, harčycu, roznaha sortu haroch, pialušku, mak, biely šalbabon (fasolu), kmin, lannoje siemia, hračychu i inš.

PRADAJE z volnaj ruki pšaničnyja votruby, avios i inš. U kramy i kooperatyvy dastaŭlaje tabaku, sierčyki i inš. kolonijalnyja tavary.

Addzieł kolonijalnych tavaraŭ LIETUKIS'A ŭ Vilni, znachodzicca pry Małoj Rosie № 3, telefony: 56 i 3065.

Naša pošta

V. S—n u S.(Łatvija) Piśmo i kupony atrymali: hazetu vyšlem, kupony zarachujem. Usie žyvyja i zdarovyja. Rešta ŭ piśmie. Dziakujem za ŭvani—pastarajemsia zastasavacca. Z svajho boku vielmi prasili-b paviedamić nas ab žyćci ŭ Vašych staronach. Pryvitańnie!

J. M. u R. Adkazam dla Vas jość siańniašniaja abviestka ab kolporterach „Krynicy“. Paŭtarajem: kali majecie patrebnyja dadzienyja na toje, kab być hramadzianinam Litvy, dyk zaraz-ža pišecie da nas, padajučy vyrazna svajo imia—proźvišča, dzień, miesiac i hod naradžeńnia i vokruh (vioski, miastečka), u jakim chočacie pradavać „Krynicu“. Reštu pastarajemsia ŭžo my.

V. D. u S. Tak, u Sudzie ciapier abaviazvaje jazyk litoŭski. Biez advakata ŭ vašaj spravie nie abyjdziecesia. Biełarusy-advakaty jość i u Vilni i ŭ Kaŭnasie. Padpiska Vaša apłačana.

Ah. N. u P. Pryvazicie Vašu dačku nie čakajučy ŭ Bieł. Prohimnaziju. Internatu tymčasam niama, ale ab im dumajuć i ŭžo sioje-toje robiać. U škole arhanizujecca dakarmlivańnie biednych dziaciej.

Kryvičaninu Vasilu u R. Ščyra dziakujem za piśmo i za abiacanaje supracoŭnictva. Hazeta Vam pojdzie. Žadajem pamysnaści ŭ Vašych spravach. Pryvitańnie.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ

Fr. Skarinos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1.
Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1,